

Οι επιφανείς της παροικίας και το βαμβάκι

Οι Έλληνες, τολμηροί, δραστήριοι και διαχρονικά παραδειγματικοί, παρενέβησαν σε όλα τα στάδια της παραγωγής βάμβακος. Ωστόσο, ειδικά ως προς την επέκταση της καλλιέργειας και την καθιέρωση της μονοκαλλιέργειας του βάμβακος, στην αλλαγή δηλαδή της Αιγυπτιακής οικονομίας που ήταν και ο πυρήνας της πολιτικής του Μωχάμετ Άλη, η συμβολή τους ήταν καθοριστική.

Οι Έλληνες εμφάνιζαν πληθυσμιακή υπεροχή έναντι των άλλων ξένων παροίκων που είχαν εγκατασταθεί την ίδια εποχή στην Αίγυπτο⁴. Σύμφωνα με την απογραφή του 1897, το ποσοστό τους αγγίζει το 33,94% του συνόλου⁵, και θεωρούνταν οι πλέον αξιόπιστοι οργανωτές και διαχειριστές της παραγωγικής και ευρύτερης οικονομικής διαδικασίας σε όλα τα επίπεδα, από την έρευνα και ανάπτυξη προϊόντων μέχρι τη χρηματοπιστωτική πλαισίωση της διαδικασίας παραγωγής, επεξεργασίας και διακίνησης του βάμβακος.

Μεταξύ των κυριότερων από τους εγκατεστημένους στην Αίγυπτο Έλληνες εμπόρους, από την εποχή του Μωχάμετ Άλη, ξεχωριστές παρουσίες στον συγκεκριμένο χώρο και, ευρύτερα, διαχρονικά παραδειγματικές ήταν οι ακόλουθοι: ο οίκος «Αδελφοί Τοσίτσα» που μετονομάστηκε αργότερα σε «Τοσίτσα και Στουρνάρη», ο οίκος του Ιωάννη Δ' Αναστάση, του Στέφανου Ζιζίνια, του Δημήτρη Κάσδαγλη, του Γεωργίου Σκαραμαγκά κ.ά. Κοντά σ' αυτούς, από τα αρχεία του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας εμφανίζονται ονόματα Ελλήνων εμπόρων όπως οι: Αδελφοί Δημήτριος και Αλέξανδρος Κασσαβέτης, Αδελφοί Γεώργιος, Ανανίας και Ραφαήλ Αμπέτ, Αδελφοί Θεοχάρης και Ιωάννης Δημητρίου, Αδελφοί Συναδινοί, Σταμάτης Καζούλλης, Πέτρος Ροΐδης, Αδελφοί Χατζη-Σωτηρίου, Κων/νος Σαρρής, Ι. Σιβιτανίδης, κ.ά.

Έως το 1860, οι μεγάλοι ελληνικοί οίκοι είχαν αποκλειστική ενασχόληση με τα γεωργικά προϊόντα, κυρίως με το σιτάρι, τα κουκιά, το ρύζι και τη ζάχαρη. Μετά τον αμερικανικό εμφύλιο του 1865 όμως, η ειδίκευσή τους στράφηκε προνομιακά στην επεξεργασία του βαμβακιού προκειμένου να αντικαταστήσουν την απολεσθείσα παραγωγή του αμερικανικού. Παράλληλα η διακίνηση και εξαγωγή του βαμβακιού αποτέλεσαν τα βασικά πεδία δραστηριότητας των Ελλήνων, προκειμένου να ανταποκριθούν στην τεράστια αύξηση της ζήτησης. Το βαμβάκι τώρα, που συναγωνίζονταν το αμερικανικό Sea Island και το Fine Florida, όχι μόνον ήταν το κυριότερο προϊόν της Αιγύπτου αλλά ήταν και το αποδοτικότερο μέσο πλουτισμού της. Ειδικότερα η περίοδος 1861-1866 χαρακτηρίζεται ως το boom του βάμβακος για την Αίγυπτο, η οποία επωφελείται καλύπτοντας το κενό προμήθειας βαμβακιού που προκλήθηκε στην ευρωπαϊκή υφαντουργία από τον αμερικανικό εμφύλιο πόλεμο.

Η περαιτέρω ανάπτυξη της παραγωγής του βάμβακος, κατά τα έτη 1861-1866, έφερε στην Αίγυπτο κι άλλους Έλληνες εμπόρους. Μεταξύ των σπουδαιότερων που εγκαταστάθηκαν εκεί αναφέρουμε τους Κων/νο Ζερβουδάκη, Κων/νο Μ. Σαλβάγο, Θεόδωρο Ι. Ροδοκανάκη, Εμμανουήλ Μπενάκη, Ιωάννη Ζερμπίνη, Θεόδωρο Ράλλη, Ιωάννη Χωρέμη κ.ά.

Κατά την περίοδο 1867-1879, το βαμβάκι εδραιώνει τη δεσπόζουσα θέση του στην αγροτική οικονομία της Αιγύπτου⁶. Ο τομέας απασχολούσε πάρα πολλούς φελάχους με ελάχιστη οικονομική αποζημίωση, που διασφάλιζε μόνον την αναπαραγωγή τους και αποτελούσε το σπουδαιότερο εξαγωγίμο προϊόν της Αιγύπτου. Χαρακτηριστικά, έχουμε μια ανάγλυφη εικόνα του μεγέθους και της αποδοτικότητας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους, όταν το 1913 διαβάζουμε στην έκθεση του Α. Σακτούρη, Γενικού Προξένου Αλεξανδρείας, προς το υπουργείο Εξωτερικών, ότι «Δί' αυτού εισάγονται κατ' έτος εις την Αίγυπτον από 20 έως 30 εκατομμύρια λιρών, αναλόγως του ποσού της παραγωγής και της επικρατούσης τιμής»⁷.